

Suomenlinnan Länsi-Mustasaaren täydennysrakentamisen arkkitehtuurikilpailu

27.5. – 3.10.2016

Arvostelupöytäkirja

27.01.2017

Sisällysluettelo

1	Kilpailun järjestäjä	3
1.1	Osallistumisoikeus	3
1.2	Palkinnot ja lunastukset.....	3
1.3	Palkintolautakunta	3
2	Kilpailuohjelma	4
2.1	Kilpailuseminaari	4
2.2	Kilpailun tarkoitus ja tavoite	4
3	Kilpailun kulku	6
3.1	Ehdotukset.....	6
3.2	Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet kilpailuohjelman mukaan	6
	3.2.1 Ehdotusten arviointiperusteet:.....	6
4	Kilpailun ratkaisu	7
4.1	Yleisarviointi.....	7
4.2	Tuomariston soveltamat arviointiperusteet.....	7
4.3	Ratkaisumallien luokittelu ja yleiset huomiot eri ratkaisutyypeistä	8
4.4	Sijainti kilpailualueella.....	10
4.5	Rannan ja maaston käsittely	10
4.6	Korkeusasema	10
4.7	Näkymät ja ilmansuunnat.....	10
4.8	Pihat ja asuntojen ulkotilat	11
4.9	Materiaalit	11
4.10	Värit	11
4.11	Asuntojen arkkitehtuuri / uusia ajatuksia asumiseen.....	11
4.12	Ekologisuus, kestävä kehitys	11
4.13	Rakentamisen määrä.....	12
4.14	Kustannusarviot (alv 0%).....	12
5	Ehdotusten arviointi	13
5.1	Alaluokka	13
5.2	Keskiluokka	14
5.3	Yläluokka	15
6	Kilpailun ratkaiseminen.....	19
6.1	Suosituksset.....	19
7	Allekirjoitukset	20
8	Liite arvostelupöytäkirjaan	21
8.1	Palkittavien ehdotusten tekijät:.....	21

1 Kilpailun järjestäjä

Kilpailun järjestäjä on Suomenlinnan hoitokunta yhdessä Suomen Arkkitehtiiliitto SAFA:n kanssa

1.1 Osallistumisoikeus

Suunnittelua koskeva hankintailmoitus on julkaistu hankintalainsäädännön edellyttämällä tavalla HILMA:ssa 27.5.2016 numerolla 2016–011942.

Kilpailuun olivat oikeutettuja osallistumaan yksittäiset henkilöt tai työryhmät. Kilpailuun osallistuvissa työryhmissä tuli olla mukana henkilö, jolla on oikeus harjoittaa arkkitehdin ammattia omassa maassaan.

1.2 Palkinnot ja lunastukset

Kilpailun palkintoina jaetaan yhteensä 40 000 € seuraavasti:

- 1. palkinto 16 000 €
- 2. palkinto 12 000 €
- 3. palkinto 8 000 €

sekä kaksi lunastusta kumpikin 4 000 €.

Palkinnot maksetaan Suomen Arkkitehtiiliiton kautta. Suomen Arkkitehtiiliitto perii kilpailusääntöjensä mukaisesti palkinnoista ja lunastuksista 7 %. Palkinnoille on myönnetty verovapaus.

1.3 Palkintolautakunta

Palkintolautakuntaan kuuluvat Suomenlinnan hoitokunnan nimeäminä:

- Heikki Lahdenmäki, ent. restaurointijohtaja, arkkitehti
- Ulla Räihä, johtaja, arkkitehti
- Tiina Koskenniemi, rakennuttaja-arkkitehti
- Mikko Aho, virastopäällikkö, arkkitehti
- Mikko Härö, osastonjohtaja

Suomen Arkkitehtiiliiton nimeämät tuomarit:

- Merja Nieminen, arkkitehti
- Matti Sanaksenaho, professori, arkkitehti

Palkintolautakunta oli oikeutettu kuulemaan muita tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita.

Palkintolautakunnan puheenjohtajana on toiminut arkkitehti Heikki Lahdenmäki ja sihteerinä arkkitehti Esko Rautiola. Asiantuntijat ja sihteeri eivät ole osallistuneet palkintolautakunnan päätöksentekoon.

2 Kilpailuohjelma

Kilpailussa noudatettiin kilpailun järjestäjätahojen, palkintolautakunnan sekä Suomen Arkkitehtiliiton kilpailutoimikunnan hyväksymää kilpailuohjelmaa ja Suomen Arkkitehtiliiton kilpailusääntöjä.

2.1 Kilpailuseminaari

Ehdotusten laatijoille järjestettiin hankkeen aloitusseminaari 9.6.2016. Seminaaria edelsi mahdollisuus opastettuun tutustumiseen kilpailualueeseen. Seminaarissa luennoivat arkkitehti Vilhelm Helander, professori, arkkitehti Olli-Paavo Koponen ja arkkitehti Sakari Mentu.

2.2 Kilpailun tarkoitus ja tavoite

Suomenlinnan hoitokunta päätti järjestää arkkitehtuurikilpailun Länsi-Mustasaarelta poistuvien majoitusrakennusten korvaamiseksi uusilla. Parakit rakennettiin 1962 Puutalo Oy:n suunnitelmien mukaan väliaikaiseksi majoitustilaksi Valmet Oy:n työntekijöille. Rakennukset peruskorjattiin asunnoiksi 1987. Majoitusparakkien tekninen kunto ja asuttavuus on heikentynyt korjauskelvottomalle tasolle ja rakennukset poistetaan käytöstä ja puretaan.

Länsi-Mustasaaren suunnitteluhistoria ulottuu 1700-luvulle, jolloin saarelle suunniteltiin Viaporin linnoituksen suurta huoltokeskusta sairaaloiheen, leipomoiheen ja panimoiheen. Suunnitelma toteutui kuitenkin vain osittain: linnoitusrakenteita ja neljä nykyisin asuinrakennuksena palvelevaa 3-4 – kerroksista rakennusta saatiin valmiiksi. 1800-luvulla linnoitusta täydennettiin hiekkavalleilla. Suomenlinnan käyttösuunnitelmassa 1974 ehdotettiin toteutumatta jääneiden rakennusten toteuttamista alkuperäisen suunnitelman mukaisille paikoille Suomenlinnan asukasluvun lisäämiseksi. Tästä jälkitoteutuksesta kuitenkin luovuttiin historiallisista ja maisemallisista syistä. Uudisrakentamisen mahdollisuudesta muualle Länsi-Mustasaarella keskusteltiin mm. kansainvälisessä Suomenlinna-seminaarissa 1985. Kilpailun ohjelma perustuu seminaarin suosituksiin.

Suomenlinnan on säilyttävä elinvoimaisena kaupunginosana. Eri asukasryhmien rinnakkaiselo on ollut linnoituksen arkipäivää alusta lähtien. Riittävä asukasmäärä, tasapainoinen ikäjakautuma ja asukkaiden käytössä olevat palvelut ovat välttämättömiä saaren asuttavuudelle ja samoin myös muut toimijat – esimerkiksi Merisotakoulu ja vankila – on otettava huomioon. Asukkaiden tietoisuutta

maailmanperintökohteen poikkeuksellisista asumisolosta pidetään yllä, ja vastavuoroisesti suojellaan asukkaiden yksityisyyttä kehittämällä kulttuurimatkailun toimintatapoja.

Suomen kansallisessa maailmanperintöstrategiassa todetaan, että talouden muutokset Euroopassa ja Suomessa ovat sekä uhka että mahdollisuus kohteille. Kulttuurimatkailu nähdään tässä yhteydessä tärkeänä voimavarana ja jatkuvasti kasvavana ilmiönä. Suomenlinna toteuttaa strategian tavoitteita suojelun, ylläpidon ja esittelyn mallikohteenä, jossa etsitään jatkuvasti oikeaa tasapainoa autenttisuuden ja elinvoimaisuuden välillä.

Arkkitehtuurikilpailun tavoitteena oli löytää Suomenlinnan Länsi-Mustasaarelta poistettavien asuntoparakkien tilalle rakennettaville uusille asuinrakennuksille soveltuva luonne, laajuus ja toteutustekniikka Suomenlinnan maailmanperintökohteen suojeltuun, historialliseen miljööseen. Rakennushanke ei saanut vähentää monumentin arvoa maailmanperintökohteenä. Tavoitteena oli myös säilyttää Suomenlinnan asukasmäärä ja palvelut vähintään nykyisellään.

Kilpailun tavoitteena oli korkealaatuinen, uudenaikainen mutta silti historiallisen ympäristöön sopiva uusi asuinkortteli. Rakentaminen Suomenlinnaan on hienovarainen ja tarkka prosessi, jossa soveltuvuus olemassa olevaan miljööseen on ratkaisevaa. Arkkitehtuurikilpailulla etsittiin juuri tähän paikkaan sopivaa rakentamisen määrää, muotoa ja tapaa. Arkkitehtuurikilpailun tavoitteena oli löytää tälle alueelle arkkitehtuuriltaan ja mittakaavaltaan erityisesti Suomenlinnan historialliseen miljööseen sopivaa rakentamista. Arkkitehtuuriltaan uudisrakennusten tuli siten olla selkeästi oman aikansa edustajia. Rakennusten tuli olla Suomenlinnan historiallisen rakennetun ympäristön osa ja siihen sopeutuvaa, näin muodostaen uutta historiallista kerrostumaa Suomenlinnan rakennuskantaan.

Kilpailulla pyrittiin myös löytämään yllä mainituissa puitteissa uusia ajatuksia asumiseen, energiataloudellisuuteen ja käytettävyyteen. Rakenteellisesti kestävätkä ratkaisut vaativassa merellisessä ilmastossa ovat välttämättömiä, samoin kauniisti ikääntyvät materiaalit ja yksityiskohdat

Kilpailu päätettiin järjestää avoimena suppeana arkkitehtuurikilpailuna, jotta saataisiin runsaasti erilaisia, vaikeata rakennuspaikkaa monipuolisesti tutkivia ehdotuksia. Samasta syystä annettiin kilpailuohjelma hyvin väljänä ja vailla ennalta asetettuja rajoitteita rakentamisen määrälle tai tavalle.

3 Kilpailun kulku

3.1 Ehdotukset

Kilpailuun osallistui määräaikaan 3.10.2016 klo 15.00 mennessä saapuneita tai lähetettyjä ehdotuksia 157 kpl, yhtään myöhässä saapunutta ehdotusta ei tullut. Osa ehdotuksista poikkesi kilpailuohjelmassa annetuista ehdoista, mutta palkintolautakunta ei katsonut aiheelliseksi hylätä ainoatakaan ehdotusta poikkeamien vähäisyyden vuoksi.

3.2 Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet kilpailuohjelman mukaan

Kilpailun tarkoituksena on löytää Suomenlinnan Länsi-Mustasaareltä poistettavien asuntoparakkien tilalle rakennettaville uusille asuinrakennuksille soveltuva laajuus, luonne, muoto ja toteutustekniikka Suomenlinnan maailmanperintökohteen suojeltuun, historialliseen miljööseen.

3.2.1 Ehdotusten arviointiperusteet:

Tärkein arviointiperuste on kokonaisarkkitehtuuri suhteessa Suomenlinnan rakennuskantaan, erityisesti tärkeimmistä näkymäsuunnista Länsi-Mustasaaren sillalta, Suomenlinnan lautalta ja mahdollisesti Kaivopuistosta. Arkkitehtonisiin arvoihin luetaan myös merellisen ympäristön hyödyntäminen ja vesielementin ottaminen huomioon eri vuodenaikoina.

Teknisten ratkaisujen kestävyys, terveellisyys ja huollettavuus

Rakentamisen ekologisuus ja energiatehokkuus sekä yleisen kestävä kehityksen mukaiset periaatteet

Asuntosuunnittelun innovatiivisuus, asuntojen käytettävyys ja yhteisöllisyys sekä joustavuus eri asumistilanteissa

Tuomaristo arvostaa myös hyvin ratkaistua kokonaisesteettömyyttä.

4 Kilpailun ratkaisu

4.1 Yleisarviointi

Suunnittelutehtävä on osoittautunut erittäin vaikeaksi. Uudisrakennusten sovittaminen Länsi-Mustasaaren historialliseen, mutta samalla elementeitään eräällä tavoin keskeneräiseen maisemaan, on erityisen haastava tehtävä. Kilpailun yleistaso ei ollut hyvä, mutta kärkipään ehdotukset ovat korkeatasoisia.

Kilpailun tuloksena saatiin 157 ehdotusta, jotka edustavat useita ratkaisumalleja.

4.2 Tuomariston soveltamat arviointiperusteet

Tärkein arviointiperuste on ollut kokonaisarkkitehtuuri suhteessa Suomenlinnan rakennuskantaan. Ehdotuksissa havaittava ”paikan henki” eli kilpailualueen ympäristön monimuotoisuuden ymmärtäminen on koettu arvoksi.

Onnistuneimmiksi on arvioitu ehdotukset, jotka edustavat selkeästi tämän päivän arkkitehtuuria ja luovat paikkaan oman historiallisen kerrostumansa, mutta sisältävät luontevia muistumia paikan historiasta.

Selkeä pelkistetty muodonanto ja rauhalliset hyvät suhteet luovat voimakasta, historiallista ympäristöä kunnioittavaa arkkitehtuuria. Pitkäikäinen, konstailematon arkkitehtuuri, hyvät mittasuhteet, toistuva aukotus sitoo monet ehdotukset hyvin linnoituksen klassiseen arkkitehtuuriin.

Laajat heijastavat lasipinnat, pitkät nauhaikkunat ja parvekerivistöt eivät kilpailun perusteella sovellu Suomenlinnan maisemaan. Rakennusten ulokkeet ja ylönostot irrottavat rakennukset epätyypillisellä tavalla ympäristöstä.

Ehdotuksia voidaan arvioida myös keveän tai raskaan rakentamistavan, sekä tilapäisen tai pysyvän luonteen näkökulmasta. Tuomariston ratkaisuksi tuli, että raskaammat, maahan sitoutuvat ja luonteeltaan pysyvämmät ratkaisut täyttävät kilpailuohjelma tavoitteet yleensä paremmin.

Arkkitehtonisiin arvoihin on luettu myös merellisen ympäristön huomioiminen eri vuodenaikoina.

Koko Suomenlinnan kannalta arvokkaana ja yhteisöllisyyttä tukevana on pidetty alueen avoimuutta ja rannan julkisuutta. Uudisrakennusten sijoittaminen rantaviivan tuntumaan on yleensä johtanut maaston ja rannan raskaaseen muokkaukseen. Onnistuneimmat ratkaisut ovat syntyneet tien lähelle sijoitetuissa ehdotuksissa. Samalla rannan säilyminen julkisena varmistuu luontevasti.

Arvostelussa on lisäksi arvioitu rakentamisen ekologisuutta ja energiatehokkuutta sekä kestävän kehityksen periaatteita, asuntopuunnittelun innovatiivisuutta, asuntojen käytettävyyttä ja yhteisöllisyyttä sekä joustavuutta eri asumistilanteissa ja vielä teknisten ratkaisujen terveellisuutta, kestävyttä ja huollettavuutta. Tuomaristo arvosti myös hyvin ratkaistua kokonaisuudesta.

4.3 Ratkaisumallien luokittelu ja yleiset huomiot eri ratkaisutyypeistä.

”Rivitalo”, jolla on yhtenäinen massa rantaviivan suunnassa, joko suora tai taitettu. Ratkaisumalli oli hyvin yleinen. Variaatiota toi rakennuksen sijoittaminen rantaviivaan ja viereisiin rakennuksiin nähden. Yleensä etäämmälle ranta viivasta sijoitetut ratkaisut johtivat luontevampaan tulokseen. Samalla myös ranta jää selkeämmin julkiseen käyttöön. ”Rivitalo” ei tyyppillisimmillään ole linnoituksessa luonteva ratkaisu, mutta mittakaavaltaan soveltuu Suomenlinnan horisontaaliseen yleisilmeeseen. ”Taitettu rivitalo” osoittautui hyväksi malliksi sovittoa uudisrakennus viereisiin rakennuksiin ja maastoon. Rivitaloratkaisuja oli kilpailussa monen tasoisia. Alaluokkaan sijoittuvat ratkaisut olivat luonteeltaan vieraita Suomenlinnaan. Keskiluokan rivitaloratkaisut edustivat yleispätevää rivitalotyyppiä, joka on ratkaistu sinänsä tyylikkäästi, mutta Suomenlinnan sijaan sopisi tyyppiratkaisuksi tavalliselle asuintaloon alueella pääkaupunkiseudulla. Yläluokan rivitaloratkaisut sitoutuivat paikkaan ja Suomenlinnan ympäristön erityislaatuisuuteen. Parhaat ehdotukset tästä tyyppistä ottivat huomioon olemassa olevat rakennukset, ilmansuunnat, rannan julkisen luonteen ja poikkeukselliset merinäköymät.

”Venevaja”, jonka massa tai massat ovat kohtisuorassa rantaviivan suhteen. Venevaja on rakennustyyppinä linnoitussaareen sopiva, mutta hyvien asuntojen suunnittelu on selvästi vaikeampaa, kuin edellisessä tyyppissä. Osa asunnoista jää eriarvoiseen asemaan ilmansuuntien ja näkymien suhteen. Rantaan suuntautuvat päädyt muodostuvat tyyppillisesti isoiksi lasipinnoiksi, jotka eivät ole tyyppisiä linnoituksen maisemassa. Pitkien rakennusten sovittaminen rantaan laskevaan rinteeseen johtaa helposti epäluonteviin maastojärjestelyihin. Osa tämän kategorian ratkaisuista johti rannan tuntumassa korkeisiin, sulkeutuneisiin sokkeleihin tai pilareiden varaan nostettuihin rakennuksiin. Kumpaakaan ratkaisua ei pidetty suotavana rannan estetiikan näkökulmasta.

”Ranta-aita”, erillisten rakennusten tai rivitalomaisten massojen harjakattopäädyt rantaviivassa. Malli on lähellä ”venevaja”-tyyppiä, mutta rakennusten koko ja muoto voivat poiketa. Ranta-aitat toki sopivat saaristoon, mutta linnoitussaareissa tyyppi on vieras. Ranta-aitat rakentavat idyllistä saaristolais- tai jokirantamiljöötä, joka sinänsä on kaunista ja ehjää. Liittyminen Suomenlinnan linnoitusarkkitehtuuriin jää löyhäksi ja irralliseksi.

”Kylä”, useiden erillisten rakennusten ryhmät. Varsin yleinen ratkaisumalli, josta on paljon variaatioita. Rakentamisen jakaminen useampaan rakennukseen tekee maastoon ja ilmansuuntiin sijoittamisen luontevaksi. Suojaisten ja aurinkoisten pihojen muodostaminen parhaimmillaan onnistuu, mutta

asumistyyppinä omakotitaloa tai paritaloa lähestyvät ratkaisut eivät ole entiselle sotilasalueelle luontevia. Parhaat ehdotukset tässä kategoriassa muodostavat kylänraittia alueen läpi. Raitti olisi julkinen ja vierailijoiden vapaasti kuljettava. Rakentamisen mittakaava on pientä ja viehättävää. Pientalot privatisoivat pihat laajalta alueelta.

”**Kerrostalo**” on sinänsä rakennustyyppinä luonteva, mutta kuitenkin tuomariston mielestä tälle paikalle liian raskas ja maisemassa hallitseva ratkaisu. Parhaimmillaan ehdotuksissa näkyy sotilasarkkitehtoninen ote. Kerrostaloissa rakennusmassan optimointi kompaktiksi volyymiksi edesauttaa energiansäästöä ja on näin ollen ekologinen ratkaisu. Monissa ehdotuksissa kerrostalomassa on pyritty rinnastamaan rakennuspaikan takana kohoaviin suurempiin rakennuksiin. Kerrostalo kuitenkin näin lähellä rantaa ja näkyvällä paikalla on kaupunkikuvallisesti ongelmallinen ratkaisu.

”**Linnoitus**” Linnoituksen tai vallien muotoa ja materiaaleja toistavat tai imitoivat ratkaisut. Linnoitusrakennelman muotoon pakotetut asuntoryhmät voivat vähentää vanhojen linnoituslaitteiden historiallista ymmärrettävyyttä, koska niitä ei ole ennen tai nytkään ensi sijassa ajateltu asumiseen, vaikka niitä Suomenlinnassa onkin integroitu toisiinsa. Ratkaisut ovat erilaisia historiallisilta lähtökohdiltaan, ja kilpailuehdotuksissa tämä on johtanut hankaliin ja väkinäisiin asuntoihin. Ääripään ehdotukset mukailevat linnoitusvalleja ja ovat upottaneet asunnot maan sisään. Tämä on johtanut kyseenalaisiin asumisolosuhteisiin. Parhaat ehdotukset lainaavat ja viittaavat ratkaisullaan vanhaan linnoitusarkkitehtuuriin modernein keinoin. Niissä voi nähdä viittauksia bastioneista ja muista linnoitusarkkitehtuurin piirteistä suodatettuna tämän ajan ilmaisuun.

”**Umpikortteli**” Yhteisen sisäpihan ympärille sijoitetut asuinsiivet. Ratkaisu tuottaa yhteisöllisen ja suojaosan sisäpiha, joka ei kuitenkaan ole tyypillisesti Suomenlinnalainen ratkaisu. Laaja rakennusala johtaa vaikeuksiin rinnetontilla. Näissä ratkaisuisa ylärinteen asunnot jäävät toisarvoiseen asemaan verrattuna rannan puolelle sijoittuviin asuntoihin. Näkymät merelle ovat näin vain rannan puoleisten asukkaiden etuoikeus.

”**Muut**” Ympyrä-, U-, C- tai muihin muotoihin sommitellut ratkaisut. Parhaat ratkaisut tässä kategoriassa ovat sukua bastionijärjestelmälle. Ne muodostavat geometrinen muotojen avulla pihoja ja avaavat asuntoja rikkaasti moniin eri näkymäsuuntiin. Näin ollen lopputulos ei olekaan formalistinen vaan funktionaalinen hyvissä näkymissään ja pohjaratkaisuissaan. Useimmat näistä valiomuotoihin perustuvista formalistista ratkaisuisa eivät kuitenkaan ole johtaneet hyvään lopputulokseen, vaan rakennukset erottuvat kontrastisesti ympäristöstään, eivätkä sitoudu paikkaan. Monet kourun tai L-muotoiset rakennukset tulevat liian lähelle rantaa, joka johtaa hankaliin rakennus- ja maastojärjestelyihin.

4.4 Sijainti kilpailualueella

Parhaimmiksi ratkaisuksi erottautuivat ehdotukset, joissa rakentaminen on sijoitettu ylärinteeseen rannan suuntaisesti. Näin ranta-alue jää selkeästi julkiseksi alueeksi, eikä maastoa joudu runsain määrin muokkaamaan.

4.5 Rannan ja maaston käsittely

Louhikkoinen ranta kaipaa kunnostusta ja ranta halutaan säilyttää julkisena alueena. Luontevimmiksi on todettu ehdotukset, joissa rantaa muokataan saaristolle tyypilliseksi kivikkoiseksi luonnonrannaksi ja käytettävyyttä parannetaan maltillisin kaikkien käytössä olevin laiturirakennelmin.

Rannan jakaminen kahteen tasoon rajaa luontevasti yksityisen ja julkisen alueen, ja mahdollistaa myös rannan tuntumaan rakentamisen sulkematta rantaa kokonaan.

Joissakin ehdotuksissa on pohjakerrokseen esitetty veneilyyn tms. rantatoimintaan liittyviä varastoja tai rantalaiturilla olevia vajoja.

Massiiviset rantamuurit eivät sovi Länsi-Mustasaaren luonnonmaisemaan. Joissakin ehdotuksissa esitetyt kivet, terassoidut aukiot tai kivikaupungin suljetut korttelipihat ja torisommitelmat eivät liity luontevasti Länsi-Mustasaaren ympäristön ominaispiirteisiin, vaikka linnoituslaitteiden ja -rakennelmien sulkemista tai selkeästi rajaamia aukioita ja tiloja Suomenlinnassa onkin.

4.6 Korkeusasema

Rakennettaessa nykyisen tien läheisyyteen, kauemmas rannasta on vaikeuksitta voitu toteuttaa myös asuntojen tulvarajan täyttävä alin sallittu korkeusasema +3,0 m. Rakennusten sijoittaminen lähelle rantaa on sen sijaan useissa ehdotuksissa aiheuttanut hankaluuksia. Rakennuksiin on muodostunut liian matalalla olevia pohjakerroksen asuinhuoneita, mykkiä korkeita sokkeleita tai teknisesti vaativia ja raskaita rakenteita, jopa pilareilla seisovia asuinrakennuksia. Monissa ehdotuksissa on myös jouduttu ehdottamaan massiivisia rannan rakentamistoimenpiteitä korkeuserojen ratkaisemiseksi.

4.7 Näkymät ja ilmansuunnat

Parhaissa ehdotuksissa suojaava muurimainen rakennusryhmä rajaa ankarassa ilmastossa tuulelta suojatun pihan lämpimään ilta-aurinkoon ja samalla sisätiloista avautuu avoimet näkymät merelle. Rivitalo/puikko ratkaisuihin kaikille asunnoille avautuu hyvät näkymät merelle ja pihalle. Parhaissa ratkaisuihin on pystytty avaamaan osa asunnoista myös etelän suuntaan. Ehdotuksessa "Otava" on jokainen asunto onnistuttu avaamaan jopa kuuteen eri suuntaan.

4.8 Pihat ja asuntojen ulkotilat

Onnistuneimpia ovat yhteisölliset suotuisaan ilmansuuntaan aukeavat asukaspihat. Suomenlinnassa asunnoissa ei yleensä ole parvekkeita, eikä usein edes omia pihvoja. Asuntojen yksityiset ulkotilat ovat parhaita, kun ovat kiinteästi rajattuja ja sitoutuvat osaksi asuntojen sisätiloja.

4.9 Materiaalit

Ehdotuksissa yleisin runkomateriaali oli puu, usein ristiinlaminoitu liimapuu (CLT). Myös julkivumateriaalina puu oli yleisin, mutta tiili puhtaaksimuurattuna tai rapattuna, betoni, teräs (pelti, sinkkipelti, corten) ja luonnonkivi esiintyivät myös. Kaikki nämä ovat mahdollisia ja soveltuvia perinteisiä ja huollettavia julkisivumateriaaleja. Kylmien rakenteiden rappauspinnat todettiin ilmastossa epäluotettaviksi ja luonnonkiveä käytettynä linnoitusmuureja jäljitellen pidettiin harhaanjohtavana valintana. Viherkatot ovat linnoitukseen sopiva ratkaisu, samoin aurinkopaneelit. Liian suurina, pimeällä valaistuja lasipintoja ei pidetty toivottavana julkisivuissa. Tuomariston kanta on, että materiaalivalinnat ovat osa arkkitehtonista kokonaisuutta.

4.10 Värit

Maisemaan soveltuvuuden kannalta on tärkeää, että rakennusryhmä ei poikkea maaston väristä räikeästi. Heijastavia pintoja ei pidetty luontevina, eikä kirkkaita värejä pidetty hyvinä.

4.11 Asuntojen arkkitehtuuri / uusia ajatuksia asumiseen

Parhaissa ratkaisuissa oli pystytty tasapainoisesti ottamaan huomioon ilmansuunnat, ja alueelta avautuvat poikkeuksellisen hienot näkymät. Asunnoista avautuu näkymät merelle ja samalla asuntoihin kuuluu suojaisia ulkotila mantereeseen, keskipäivän auringon puolella. Hyväksi ratkaisuksi on osoittautunut suhteellisen kapearunkoinen rakennusmassa, joka aikaansaa valoisia asuntoja.

Monissa ehdotuksissa oli tutkittu ja ehdotettu ratkaisua perheen kokoon mukautuvia jousto- ja lisäasuntoratkaisuja. Joustavuutta ja asuttavuutta voi parantaa myös yhteistilojen avulla. Kilpailuohjelmassa ei yhteisiä tiloja edellytetty, mutta monet kilpailijat ovat esittäneet hyviä yhteistilaratkaisuja. Yhteistilojen sijoittaminen erillisrakennukseen rakennusryhmän eteläpuolelle tukee koko saaren yhteisöllisyyttä ja tekee tiloista monikäyttöiset tapaamis- ja juhlatilat.

4.12 Ekologisuus, kestävä kehitys

Monissa ehdotuksissa oli erityisesti perehdytty ekologisiin kysymyksiin. Monet esitetyt ratkaisut ovat toteutuskelpoisia. Esimerkiksi aurinkopaneelit ja viherkatot soveltuvat myös Suomenlinnan

uudisrakennuksiin. Rakennuspaikan ankarat mikroilmasto-olosuhteet ovat vaikuttaneet monien ehdotusten materiaali- ja rakenneratkaisuihin. Ekologisuutta on arvioitu osana kokonaisratkaisua.

4.13 Rakentamisen määrä

Palkituissa ehdotuksissa asuntoja on 5-7 kpl ja bruttopinta-ala vaihteli välillä 444 – 924 brm². Hyötyalaa oli palkituissa ehdotuksissa 368 – 756 hum² ja asuntopinta-alaa 345 – 565 asm².

4.14 Kustannusarviot (alv 0%)

Viidestä kärkiluokan ehdotuksesta tilattiin ulkopuoliselta asiantuntijalta kustannusarvio. Arvio pyydettiin vertailukelpoisuuden säilymiseksi vain rakennuksen osalta. Arvio ei siis sisällä rantarakenteiden ja laitureiden yms. rakentamista. Kokonaishinnaltaan pienin arvio on 2,1 milj. € (96 Kivi-Paperi-Sakset) ja suurin 2,8 milj. € (23 Siipi). Ehdotuksien laajuus vaihtelee välillä 444 - 924 brm², joten kokonaishinnat eivät ole suoraan vertailukelpoisia.

Bruttoneliöhinnaltaan halvin ehdotus on Nomen, 2.800 €/brm² ja kallein on Kivi-Paperi-Sakset, 4.500€/brm²

Asuntoneliötä kohden edullisin hinta on 4.800 €/asm² (Laiturit). Ehdotusten kesken vertailua vääristää yhteistilojen erilainen määrä.

5 Ehdotusten arviointi

Suppeassa arkkitehtuurikilpailussa ehdotuskohtainen arviointi rajoittuu vain yläluokan ehdotusten ehdotuskohtaisiin arviointeihin, muiden ehdotusten arviointi tapahtuu yleisarvioinnin puitteissa.

5.1 Alaluokka

Alaluokkaan sijoitettiin seuraavat ehdotukset (66 kpl):

2 Kulmakivi	63 Merihevonen
6 Atrium	65 Kolme-Tre
7 Sininen talo	67 Vanhaa / Uutta
12 Taite	68 Skiglu
13 Villa Infinitism	69 Kummeli
14 Muurikello	72 Ujot siskot
16 Skanssiranta	73 Lisää löylyä
19 Aikakerrokset	74 Juoksu
24 Sluuppi	75 Hodor
26 Satama	81 Kontraposto
27 Kaponieeri	83 Arkki
30 Kannella	87 Mur
31 Remus	92 Maininki
34 Valli	98 Tupa
35 Rantaviiva	99 Totomi
40 Kylä	104 Muoto
41 Kuvajainen	106 Sydvest
43 Laveeraten	111 Aurinkolinna
45 Näen meren ja kauniin vastarannan	117 Innochatus sed...
47 Itäranta	119 Tyrsky
48 Amiraalipirhonen	120 Titselvitsin mukaan
51 Tyrskyluodon Matti ja Maija	121 Hiippakunta
53 Kilta	127 Suojassa
54 Kaksi	131 Hiatus
55 Nurkka	134 ja perävaunu
57 Håkansson	135 Vesipeili
58 Sopu	139 Linkki
60 Lokki	141 Tre kronor
61 Juurtuva	143 270

144 Leila
145 Salaiset puutarhat
148 Piazza
149 Tupla hirsi
151 Kilppari
152 Auringon kautta

155 Kalamajat
157 Kita

5.2 Keskiluokka

Keskiluokkaan sijoitettiin seuraavat ehdotukset (86 kpl):

1 Woodie	56 Eduk
3 Lyhdyt	59 Luovien
4 Rauta-aika	62 Mustava
5 Kalastajat	64 Pitko
8 Syydvesti	66 2+2+2
9 Kiilat	70 Tenalji
10 Tulokas	71 Stidi
11 Kotikulmille	76 Merimiesten sadetakit
15 Sees	77 Massiivinen painovoima
17 Pari tupaa	78 Länskäri
18 Noak arks	79 Valkama
20 Linnantorpat	80 Courtine
21 Puubastionit	82 Lehti
22 Serra	84 Pink
25 Caponnière	85 Laituritanssit
28 Kerrostumat	86 Suokin lure
29 Pa-ri-ta-lo	88 Kimppa
32 LoiMu	89 Tuulenpesa
33 Kevytmetalli	90 Seitsemän kalastajaa
36 Kolo	93 Lokki
37 Aittojen suojissa	94 Portiko
38 Sub_tecture	95 Janus
39 Kokeshi	97 Jaappas
42 Kalavaja	100 Honey pie
46 Geo	101 Pihapiirit
49 Tyyni	102 Rivissä
50 Kalastajakylä	103 Vaporeon

105 Yövärtio	130 Fortis
107 Black&western	132 Tykkilövet
108 Kudos	133 Bastion
109 Kalastajakylä	136 La joie de vivre
110 Ykstottinen	137 Hardshell
112 Piha	138 Lippanoppa
113 Viuhka	140 Yhdessä asutulla saarella
114 Kulmakivi	142 Nuotta
115 Caterpie	146 Parivajakuvat
116 Cerastoderma glaucum	147 Kiviset ja Soraset
118 Rampartment	150 Grotto
122 Myrskyluodon maja	153 Myrskyluodon Maija
123 Cubrico	154 Redoubt
124 Noki	156 Suokin lyhdyt
125 Diagonaalit	
126 Koralli	
128 Kotiloja	
129 Pooki	

5.3 Yläluokka

Yläluokkaan ja samalla palkintoluokkaan sijoitettiin seuraavat ehdotukset (5 kpl):

Nimimerkki SIIPi

Rantaa kohti taitettu muurimainen rakennus on sijoitettu paikkaan taitavasti siten, että entinen sotaoikeuden talokin tulee osaksi rakennusrintamaa. Maltillisella rannan täytöllä ja muokkauksella on aikaansaatu riittävän leveä julkinen rantavyöhyke. Asuntojen ulkotilat ovat tiukasti rajattuja. Yksityinen reviiri rajautuu rakennusrunkoon, ja rantaan laskeva avoin niitty alkaa heti rakennuksen seinästä. Luonnonmukaisesti rakennettu ranta kivikkoineen on paikan henkeen sopiva.

Ehdotus ottaa ilmansuunnat ja ympäristön näkymineen hyvin huomioon. Rakennuksen taitteeseen jää suojaisia aurinkoisia sisäpihoja, jotka on erotettu kulkuväylästä pienillä muureilla ja maastokumpareilla. Rantaan johtava julkinen kulkuaukko ja yhteistilat on sijoitettu oivallisesti rakennuksen taitteeseen, parhaiden merinäkökymien kohtaan.

Rakennusrunkoon on koverrettu säältä suojatut sisäänkäynnit sekä meren puolelle lasitetut terassit ja ylätasolle parvekkeet, joilta avautuu hienoja merinäkymiä. Isompien asuntojen terassit ja parvekkeet on suunnattu oleskelun kannalta epäsuotuisaan ilmansuuntaan pohjoiseen.

Asunnot ovat huonelukuun nähden liian suuria. Toiminnallinen tilasuunnittelu ja mitoitus kaipaavat tarkistamista ja asunnot lisää muuntojoustavuutta.

Julkisivuissa tiilen ja betonin vuorottelu ja ikkuna-aukotuksen jäyhä rytmi sopivat saaren linnoitusarkkitehtuuriin. Parvitiilat tekevät kuitenkin rakennuksesta korkean ja syvään uurretut terassit ja parvekkeet raskaan oloisen.

Nimimerkki OTAVA

Persoonallinen ehdotus, joka kapearunkoisena tähtikuvion muotona ratkoo oivallisesti asetettua ongelmakenttää. Kokonaisuissa on etäisiä liittymiä bastionijärjestelmien geometriaan. Rakennukset ovat viisaasti sijoitettu etäämmäksi rannasta, jolloin ranta jää avoimeksi ja julkiseen käyttöön. Asunnoilla on kullakin kaksi terassia. Yksi merelle ja toinen joko etelään tai länteen. Muutoin piha on jätetty Suomenlinnan henkeen sopivasti rajaamatta ja julkiseksi. Rakennukset istuvat luontevasti paikoilleen harjakattoisina hahmoina. Aukotus on maltillista ja Suomenlinnan linnoitusarkkitehtuuriin sopivaa. Julkisivumateriaali hiilretty puu ei palkintolautakunnan mielestä sovi Suomenlinnan asuntoarkkitehtuuriin. Luonnollista maaston muotoa tulisi huomioida ja välttää suuria täyttöjä. Porrastus pihamaan ja ranta-alueen välillä tuntuu ylimitoiteltulta.

Kolmisakaraiset asunnot avautuvat kaikkiaan kuuteen eri suuntaan ja jokainen huone avautuu kahteen eri suuntaan. Asunnon ytimenä on pesutilapaketti, jota huoneet kiertävät. Pesutilapaketin päällä on parvi. Näin aikaansaadut asunnot ovat valoisia ja rikkaita näkymiltään. Lukuun ottamatta parvea asunto on esteetön. Rakennuspaikan moninainen miljöö on hyödynnetty maksimissaan. Meren suuntaan on päädyistä tehty umpinaisia, mikä korostaa rannan julkista luonnetta ja välttää Suomenlinnan rantasilhueteille ongelmalliset lasipäädyt.

Ehdotus ei jatkotyöskentelyssä kestä suuria muutoksia runkosyvyyden ja massoitellun suhteen. Siksi onkin tärkeää, että ehdotus niiltä osin toteutuisi tinkimättömästi esitetyssä muodossaan.

Nimimerkki LAITURIT

Muurimainen taitteinen rivitalo rantaviivan suunnassa on hienovarainen muistuma bastionilinjasta, ja asettuu hyvin Suomenlinnan horisontaaliin maisemaan. Rakennuksen sijoitus on luonteva, yksi kilpailun parhaita. Ehdotus ottaa ympäristön ja ilmansuunnat hyvin huomioon. Entinen sotaoikeuden talo tulee

kiinteäksi osaksi rakennusrintamaa, ja optiona esitetty yhteistilarakennus yhdistää uudisrakennuksen vanhojen asuinkasarmien ketjuun. Ranta jää väljästi vapaaksi.

Lasikuistit ja terassit rajaavat meren puolelle yksityisen laiturimaisen ulko-oleskelualueen, ja kaikilla asunnoilla on suojaisa pieni ulkotila myös sisäänkäynnin yhteydessä pihan puolella. Vaikka asuntojen ulkotilat ovat selvästi merkittäviä, muodostaa rivitalo eteensä ranta-alueelle liian yksityistä reviiriä. Rannan jäsennöinti ja rantapromenadin erottaminen pienellä tasoerolla vahvistaisi rantakaistan julkisuutta.

Katetut portit johtavat rantaan ja avaavat mieleenpainuvat rajatut merinäköymät. Hyvin sijoitetut yhteistilat toimisivat koko saaren yhteisenä kokoontumispaikkana.

Kaikilla asunnoilla on tasa-arvoiset maisemaolosuhteet ja upea merinäköala, joka avautuu jo sisään tullessa. Valoisien ja väljän tuntuisten asuntojen tilajärjestys ja mitoitus on taitavaa. Pieni erillisasunto isompien huoneistojen yhteyteen on myös hyvin ratkaistu.

Yksikerroksinen loiva pulpettikattoinen massa jää maisemassa hyvin matalaksi ja puisena jopa hieman aitamaiseksi. Harmaaksi käsitellyt puujulkisivut ovat luontevan vaatimattomat ja luonnosmaisat, mutta kehityskelpoiset. Ehdotusta vaivaa kuitenkin hienoinen tavanomaisuus.

Nimimerkki NOMEN

Vaikuttava ehdotus, joka herätti kovasti keskustelua palkintolautakunnassa. Kaikki asunnot on pakattu yhteen tiilikuutioon. Rakennus ei pyri luomaan omaa, pientä mittakaavaa rantaan, vaan rinnastuu rakennuspaikan takana oleviin suurempiin kivirakennuksiin. Kerrostalomaisena hahmona rakennus hallitsee liikaakin Suomenlinnan rantamiljöötä. Näin lähellä rantaa ja näkyvällä paikalla ehdotus on kyseenalainen. Ratkaisu jättää paljon vapaata tilaa ympärilleen. Varsinainen piha on tarkkaan rajattu kivi-pensaspiha ja muu ulkotila jää julkiseksi Suomenlinnan henkeen sopien.

Asunnot ovat hyviä ja muuntojoustavia kompaktissa rakennusmassassa. Yhteistiloja on hahmoteltu ansiokkaasti. Porrashuoneen ympärille kiertyvät asunnot ovat valoisia ja miellyttäviä.

Tiili julkisivumateriaalina on pysyvä ja onnistunut valinta Suomenlinnaan. Aukotus minimalistisuudessaan liittyy hienolla tavalla Suomenlinnan ankaraan linnoitusarkkitehtuuriin.

Kompakti, energiaa säästävä rakennusmassa, paksut ulkoseinät ja painovoimainen ilmanvaihto luo otolliset lähtökohdat ekologiselle arkkitehtuurille. Tässä mielessä rakennus on yksi kilpailun parhaita.

Ehdotuksen vahvuus ja samalla kompastuskivi on sen ehdottomuus ulkoisessa olemuksessaan. Se on samalla kertaa Suomenlinnan ankaraan arkkitehtuuriin sopiva, mutta samalla uutena rakennuksena liiksi ympäristöstään erottuva.

Nimimerkki KIVI – PAPERI - SAKSET

Kokonaismassoittelu perustuu rantaa kohtisuoraan asettuviin parakkimaisiin rakennuksiin. Ratkaisu luo väljää ja ilmavaa tontin käyttöä. Osa rakennuksista sijoittuu liian rantaan aikaansaaden ahtaan rantamiljöön. Rakennukset merelle aukeavine päätyineen yksityistävät rakennuspaikan liiksikin.

Asunnot ovat taitavasti suunniteltuja ja kapean runkosyvyyden johdosta valoisia. Puikon kumpaankin päätyyn sijoittuvat terassit. Eteisestä ja olohuoneesta avautuu näkymä merelle. Rakennusten merenpuoleisiin päätyihin on yllättävästi sijoitettu makuuhuone. Päädyt avautuvat suurina lasiseininä merelle, mikä on ongelmallista Suomenlinnan rantasilhuetissa. Julkisivumateriaali, sinkitty pelti, on paikalla onnistunut ja kestävä valinta.

Kokonaisuuden luonnetta vaivaa tietty väliaikaisuus. Rakennukset on nostettu tolilla ilmaan ja juurevaa liittymistä tontille ei ole. Palkintolautakunta arvioi yleisarvostelussaan, että pitkäaikaiset, pysyvyyttä tavoittelevat ratkaisut ovat luontevampia Suomenlinnaan. Parakkimainen ilme ei ollut sittenkään oikea ratkaisu rakennuspaikalle, jonka alta vanhat parakit puretaan.

6 Kilpailun ratkaiseminen

Palkintolautakunta on työvaliokunnan esityksestä ja asiasta käydyn keskustelun perusteella harkinnut palkittavaksi seuraavat ehdotukset:

- 1. palkinto Nimimerkki OTAVA
- 2. palkinto Nimimerkki NOMEN
- 3. palkinto Nimimerkki LAITURIT
- 1. lunastus Nimimerkki SIIPI
- 2. lunastus Nimimerkki KIVI - PAPERI – SAKSET

6.1 Suositukset

Kilpailulautakunta suosittelee, että hanke suunnitellaan 1. sijoitetun ehdotuksen, nimimerkki OTAVA:n, perusteella siten, että jatkotyössä luonnonmukainen maastonmuoto tulisi huomioida ja välttää suuria täyttöjä tontilla, pihan ja ranta-alueen porrastus on ehdotuksessa ylimitoitettu. Asuntopohjissa tulee jatkossa tutkia monipuolisesti kalustettavuutta. Hiilletty puu julkisivumateriaalina tulee vaihtaa jollain muulla tavalla käsiteltyyn puumateriaaliin.

7 Allekirjoitukset

Pöytäkirjan vakuudeksi

Helsingissä 27. tammikuuta 2017

Heikki Lahdenmäki, pj

Mikko Aho

Mikko Härö

Tiina Koskenniemi

Merja Nieminen

Ulla Räihä

Matti Sanaksenaho

Esko Rautiola, siht

8 Liite arvostelupöytäkirjaan

Palkintolautakunta totesi ehdotusten nimikuoret avaamattomiksi ja tekijöiden anonyymiteetin säilyneen.

8.1 Palkittavien ehdotusten tekijät:

1. palkinto Nimimerkki OTAVA

• Tekijät:

- Arkkitehtitoimisto Heikkinen & Kangasaho
- Jonna Heikkinen, arkkitehti SAFA, sisustusarkkitehti SIO
- Tapio Kangasaho, arkkitehti

2. palkinto Nimimerkki NOMEN

• Tekijä:

- Matias Kotilainen
- Tuomas Matinsaari
- Paul Thynell
- Matti Wäre

• Avustaja:

- Brita Thynell, arkkitehti

3. palkinto Nimimerkki LAITURIT

- Tekijä:

- Arkkitehtitoimisto Jari Lepistö
- Jari Lepistö, arkkitehti SAFA

1. lunastus Nimimerkki SIIPI

• Tekijät:

- Maiju Suomi
- Tuukka Päivärinne

• Avustaja:

- Elina Koivisto
- Sarianna Salminen

2. lunastus Nimimerkki KIVI – PAPERI - SAKSET

· Tekijät:

- Arkkitehtitoimisto Simo Freese
- Simo Freese, arkkitehti SAFA

- Avustajat:

- Eva Knif, arkkitehti SAFA
- Hilda Uusitalo arkkitehtiopiskelija
- Anu Halme, sisustusarkkitehti SIO

Heikki Lahdenmäki

Esko Rautiola